

"İŞ, GÜÇ" ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ VE İNSAN KAYNAKLARI DERGİSİ

"IS, GUC" INDUSTRIAL RELATIONS AND HUMAN RESOURCES JOURNAL

2018 Cilt/Vol: 20/Num:3 Sayfa/Page: 67-86

Editörler Kurulu / Executive Editorial Group

Aşkın Keser (Uludağ University)
K. Ahmet Sevimli (Uludağ University)
Şenol Baştürk (Uludağ University)

Editör / Editor in Chief

Şenol Baştürk (Uludağ University)

Yayın Kurulu / Editorial Board

Doç. Dr. Erdem Cam (ÇAŞGEM)
Yrd. Doç. Dr. Zerrin Fırat (Uludağ University)
Prof. Dr. Aşkın Keser (Uludağ University)
Prof. Dr. Ahmet Selamoğlu (Kocaeli University)
Yrd. Doç. Dr. Ahmet Sevimli (Uludağ University)
Prof. Dr. Abdulkadir Şenkal (Kocaeli University)
Doç. Dr. Gözde Yılmaz (Marmara University)
Yrd. Doç. Dr. Memet Zencirkıran (Uludağ University)

Uluslararası Danışma Kurulu / International Advisory Board

Prof. Dr. Ronald Burke (York University-Kanada)
Assoc. Prof. Dr. Glenn Dawes (James Cook University-Avustralya)
Prof. Dr. Jan Dul (Erasmus University-Hollanda)
Prof. Dr. Alev Efendioğlu (University of San Francisco-ABD)
Prof. Dr. Adrian Furnham (University College London-İngiltere)
Prof. Dr. Alan Geare (University of Otago- Yeni Zelanda)
Prof. Dr. Ricky Griffin (TAMU-Texas A&M University-ABD)
Assoc. Prof. Dr. Diana Lipinskiene (Kaunos University-Litvanya)
Prof. Dr. George Manning (Northern Kentucky University-ABD)
Prof. Dr. William (L.) Murray (University of San Francisco-ABD)
Prof. Dr. Mustafa Özbilgin (Brunel University-UK)
Assoc. Prof. Owen Stanley (James Cook University-Avustralya)
Prof. Dr. Işık Urla Zeytinoğlu (McMaster University-Kanada)

Ulusal Danışma Kurulu / National Advisory Board

Prof. Dr. Yusuf Alper (Uludağ University)
Prof. Dr. Veysel Bozkurt (İstanbul University)
Prof. Dr. Toker Dereli (Işık University)
Prof. Dr. Nihat Erdoğan (İstanbul Şehir University)
Prof. Dr. Ahmet Makal (Ankara University)
Prof. Dr. Ahmet Selamoğlu (Kocaeli University)
Prof. Dr. Nadir Suğur (Anadolu University)
Prof. Dr. Nursel Telman (Maltepe University)
Prof. Dr. Cavide Uyargil (İstanbul University)
Prof. Dr. Engin Yıldırım (Anayasa Mahkemesi)
Prof. Dr. Arzu Wasti (Sabancı University)

İş, Güç, Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, yılda dört kez yayınlanan hakemli, bilimsel elektronik dergidir. Çalışma hayatına ilişkin makalelere yer verilen derginin temel amacı, belirlenen alanda akademik gelişime ve paylaşım katkıda bulunmaktadır. "İş, Güç," Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, 'Türkçe' ve 'İngilizce' olarak iki dilde makale yayınlanmaktadır.

"Is, Güc" The Journal of Industrial Relations and Human Resources is peer-reviewed, quarterly and electronic open sources journal. "Is, Güc" covers all aspects of working life and aims sharing new developments in industrial relations and human resources also adding values on related disciplines. "Is, Güc" The Journal of Industrial Relations and Human Resources is published Turkish or English language.

TARANDIĞIMIZ INDEXLER

Dergide yayınlanan yazılardaki görüşler ve bu konudaki sorumluluk yazarlarına aittir.
Yayınlanan eserlerde yer alan tüm içerik kaynak gösterilmeden kullanılamaz.

All the opinions written in articles are under responsibilities of the authors.
The published contents in the articles cannot be used without being cited

“İş, Güç” Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi - © 2000- 2018

“Is, Güc” The Journal of Industrial Relations and Human Resources - © 2000- 2018

İÇİNDEKİLER

YIL: 2018 / CİLT: 20 SAYI: 3

SIRA	MAKALE BAŞLIĞI	SAYFA NUMARALARI
1	Dr. Öğr. Üyesi Selver YILDIZ BAĞDOĞAN, “Algılanan Örgütsel Destek, Psikolojik İyi Oluş ve İşten Ayrılma Niyeti Arasındaki İlişkilerin Değerlendirilmesi” DOI: 10.4026/isguc.466669	5
2	Prof. Dr. Yasin BOYLU, Dr. Öğr. Üyesi Mustafa YILDIRIM, “The Relationship of Psychological Contract Breach Between Organizational Trust and Organizational Cynicism: A Study in Hotels” DOI: 10.4026/isguc.466674	25
3	Dr. Burcu ÖNGEN BİLİR, Arş. Gör. Ulviye TÜFEKÇİ YAMAN, Prof. Dr. Serpil AYTAÇ, “İşe İlişkin Duyguların İşten Ayrılma Niyetine Etkisinin Yapısal Eşitlik Modeli ile İncelenmesi” DOI: 10.4026/isguc.466681	53
4	Dr. Öğr. Üyesi Oğuz BAŞOL, “OECD Ülkelerinde Yaşam Tatmini Üzerine Bir Değerlendirme” DOI: 10.4026/isguc.466684	71
5	Doç. Dr. Sema POLATÇI, Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KARACA, Dr. Öğr. Üyesi Ali BAYRAM, “The Effects of Leader Member Exchange on Burnout and Job Satisfaction: A Research on Teachers” DOI: 10.4026/isguc.466690	91

OECD ÜLKELERİNDE YAŞAM TATMİNİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

AN EVALUATION ON LIFE SATISFACTION IN OECD COUNTRIES

Oğuz BAŞOL

*Dr. Öğr. Üyesi, Kırklareli Üniversitesi, İİBF, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü
oguzbasol@klu.edu.tr*

ÖZET

Bireyin hayata karşı genel tutumu ve yaşamdan duyduğu memnuniyet olarak ifade edilen yaşam tatmini, yüzlerce hatta binlerce değişkenden etkilenmekte ve tamamen bireyin algısına göre şekillenmektedir. Benzer bir biçimde ülkelerin de mutluluk ve refah seviyelerinin ölçülmesi için yalnızca gelirin kullanıldığı modeller yeterli olmamaktadır. Bu gelişmelerden hareketle Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) 2011 yılında refahın ölçülmesi için yeni bir endeks olan Daha İyi Yaşam Endeksini (Better Life Index) oluşturmuştur. Mevcut araştırma, 2016 yılı Daha İyi Yaşam Endeksi verilerini kullanarak, OECD üyesi ülkelerde yaşam tatminini etkileyen dinamikleri keşfetmeyi hedeflemiştir. Yapısal eşitlik modellemesi tekniğinin ve model geliştirme stratejisinin kullanıldığı bu çalışmada sonuçlar; sağlığın ve pozitif iş kalitesinin yaşam tatminini pozitif etkilediğini; gelir ve negatif iş kalitesinin ise yaşam tatminini negatif etkilediğini göstermiştir.

Anahtar kelimeler: Yaşam Tatmini, Daha İyi Yaşam İndeksi, OECD Ülkeleri

ABSTRACT

Life satisfaction, defined as individual's general attitude to life and happiness gained by life, is affected by hundreds, even thousands of variables and is shaped by individual's perception. Similarly, the models, in which only income is used in order to measure the levels of happiness and welfare of countries, are not sufficient. From this point of view, in 2011 OECD formed a new index called Better Life Index, in order to measure welfare. The present research aims to discover the dynamics affecting the life satisfaction in OECD countries by using the year 2016 Better Life Index data. The results of this research using structural equation modeling technique and model development strategy shows; health and positive work quality positively affect life satisfaction; income and negative job quality negatively affect life satisfaction.

Keywords: Life satisfaction, Better Life Index, OECD countries

GİRİŞ

Daha iyi koşullarda ve standartlarda yaşamak tarihin her döneminde önemini koruyan konuların başında gelmektedir. Hukuksal düzenlemeler, teknolojik gelişmeler, sağlık sistemindeki iyileşmeler, refah artışının sağlanması ve sosyal katılımın tesis edilmesi gibi adımlar toplumun kalkınmışlık ve gelişmişlik seviyesinin bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir. Nitekim, bireyin sağlıklı bir ortamda dünyaya gelmesi, katma değeri olan bir eğitim sistemine dahil olması, rekabet gücü yüksek olan emek piyasası sistemine girmesi, nitelikli bir gelire sahip olması ve kaliteli bir çevrede yaşaması hayat standardının bir göstergesi olarak düşünülmektedir.

Nitekim günümüzde birçok ulusal ve uluslararası kuruluş ile birlikte ülkeler yaşam tatmini kavramını önemsemekte, konuyla ilgili istatistikler toplamakta ve “Daha iyi yaşamak mümkün mü?” sorusuna cevap aramaktadır. Yaşam tatmini konusuyla uzun süredir ilgilenen kurumlardan biri de Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü’dür (OECD). Bu açıdan OECD konuyla ilgili istatistik toplamanın ötesine geçerek, Daha İyi Yaşam Endeksi’ni (Better Life Index) oluşturmuş ve 11 ayrı ölçüm ile bireylerin yaşam koşullarını (örneğin; gelir, eğitim, sağlık, güvenlik, vb.) mercek altına almıştır.

Bu bilgiler ışığında mevcut araştırma, 2016 yılı OECD Daha İyi Yaşam Endeksi verilerini, yapısal eşitlik modellemesi tekniğini ve model geliştirme stratejisi yaklaşımını kullanarak 2016 yılında OECD üyesi ülkelerde yaşam tatminini etkileyen dinamikleri keşfetmeyi hedeflemektedir.

1. Kavramsal Çerçeve

İzleyen bölümde yaşam tatmini ve Daha İyi Yaşam Endeksi’nin yapısına ilişkin bilgilere yer verilecektir.

1.1. Yaşam Tatmini

Bireyin; “hayata karşı genel tutumu” (Özdevecioğlu, 2003: 697); “yaşamından duyduğu memnuniyet” (Telman ve Ünsal, 2004: 18) ve “tüm yaşamdan elde edilen doyum” (Avşaroğlu ve diğerleri, 2005: 118) gibi tanımlarla kavramsallaşan yaşam tatmini en genel haliyle; bireyin zamanının tamamını geçirdiği faaliyetlerden elde ettiği tatmin olarak tanımlanmaktadır. Uluslararası yazında ise yaşam tatmini;

"bireylerin hayata dair elde etmek istedikleri ile elde ettiklerini kıyaslayarak ulaştıkları öznel bir duygu durumu" şeklinde ifade edilmektedir (Mastekaasa, 1984: 151; Near, 1984: 352; Diener, 1984: 545; Pavot ve Diener, 1993: 168; Veenhoven, 1996: 5; Judge ve diğerleri, 1998: 20).

Yaşam tatmini kavramı hayatın geneline ilişkin bir değerlendirmeyi ifade ettiğinden, kavram üzerinde etkili olan faktörlerin sayısı yüzlerle hatta bazı çalışmalarda binlerle ifade edilmektedir (Özdevecioğlu ve Çakmak Doruk, 2009: 77). Bu çalışmalardan biri de Flanagan tarafından 1978 yılında kaleme alınmıştır. Flanagan (1978: 142), bahsi geçen eserde 15 farklı boyutun yaşam tatmini üzerinde anlamlı etkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Farklı bir araştırma ise Flanagan'ın yaşam tatmini üzerinde etkili olduğunu düşündüğü faktörlerin 35 yıl içerisinde değişme gösterip göstermediği üzerinedir. 2013 yılında Burckhardt ve diğerleri (2013: 4) tarafından kaleme alınan eser, günümüzde de bu faktörlerin yaşam tatmini üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırmalara göre yaşam tatmini üzerinde etkili olan faktörler;

- Nesnel iyi oluş haline sahip olmak,
- Finansal olarak yeterli olmak,
- Ebeveynler, kardeşler ve diğer akrabalar ile iyi ilişkiler içinde olmak,
- Ebeveyn olmak,
- Eş (karı-koca) ilişkisinde iyi olmak,
- Arkadaşlarla iyi ilişkiler içinde olmak,
- Başkalarına destek olmak ve onları cesaretlendirici özelliklere sahip olmak,
- Kamu ve toplum ile iyi ilişkiler içinde olmak,
- Entelektüel gelişim gösteriyor olmak,
- Kendini anlayabilmek,
- İş sahibi olmak,
- Yaratıcı olmak ve kendini ifade etmek,
- Sosyal bir birey olmak,
- Gözleme dayalı aktiviteler yapıyor olmak (örneğin; kitap okumak) ve
- Katılımcı aktiviteler yapıyor olmak (örneğin; tiyatro oyunculuğu yapmak) şeklinde tanımlanmaktadır (Öztürk Başol, 2017: 25).

Yaşam tatmini üzerinde etkili olan değişkenleri tahmin etmeye çalışan bir diğer araştırma ise Bjornskov ve diğerleri (2008) tarafından gerçekleştirilmiştir. Diğerlerinden farklı olarak araştırmacılar, makro verileri temel alarak yaşam tatminini etkileyen dinamikler üzerine kapsayıcı bir araştırma yapmış; politik koşulların, ekonomik gelişmişliğin, kurumsal yapının, insani kalkınma ve kültür düzeyinin yaşam tatmini üzerinde etkili olduğunu saptamışlardır (Bjornskov ve diğerleri, 2008: 122-129).

Yaşam tatmini ile ilgili bir diğer önemli durum ise yaşam tatmininin bireysel olmasıdır. Bu anlamda bireylerin her birini tatmin eden yapının aynı olduğunu söylemek doğru olmayacaktır. Nasıl ki her bireyin inançları, değerleri ve dünyayı anlama biçimi birbirinden farklıysa; yaşam tatmini duymak için yaşamda aradıkları da birbirinden farklı olabilecektir. Kimi için sağlık, kimi için para, kimi için ise sosyal hayat yaşam tatminini etkileyen ana dinamik olabilir (Neal ve diğerleri, 1999 :159; Clark, 2005: Bjornskov ve diğerleri, 2007: 287; Özdevecioğlu ve Çakmak Doruk, 2009: 78; Yıldırımçakar,

2015: 24; Altunel ve Akova, 2017: 226). Bu nedenle yaşam tatmini, mutluluğun tek ve geçerli reçetesini hazırlamanın ötesinde karmaşık bir yapıyı betimlemektedir.

1.2. Daha İyi Yaşam Endeksi

Bireylerin yaşam tatminini tahmin etmek için kullanılan ölçümlerin her bir birey için farklı olması, ülkelerin yaşam tatminlerini ölçmek için yalnızca gelirin kullanılamayacağı düşüncesinin doğmasına sebep olmuştur. Nitekim, son 30 yılda meydana gelen küreselleşme, teknolojik gelişmeler ve iletişim araçlarının çeşitlenmesi (örneğin; sosyal medya) gibi değişimler ülkelerin refahlarının ölçülmesiyle ilgili kriterleri değiştirmiştir. Yalnızca gelirin tahmin edici olarak kullanıldığı modeller önemini yitirirken, araştırmacılar, eğitim, sağlık ve çevre gibi konuları da ülkelerin refahlarının bir göstergesi olarak modellere dahil etmeye başlamışlardır.

Refahın ve mutluluğun daha geniş ve detaylı bir şekilde ölçülmesini isteyen kurumların başında Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) gelmektedir ve OECD 2011 yılında refahın ölçülmesi için yeni bir endeks oluşturmuştur. Daha İyi Yaşam Endeksi (Better Life Index) olarak adlandırılan bu ölçüm aracı 11 kriter vasıtasıyla ülkelerin refah seviyelerini ölçmeyi hedeflemiştir (Akar, 2014: 2).

Yazındaki birçok araştırma, toplumların refah düzeyinin yalnızca gelir, eğitim ve sağlık ile ölçülmesinin bile yetersizliğine vurgu yapmaktadır (Stiglitz ve diğerleri, 2009: 14; OECD, 2011: 16; Kroll, 2011: 3; Kulesza ve Ucieklak-Jez, 2012: 184; Kasparian ve Rolland, 2012: 2223; Mizobuchi, 2013: 1001). Nitekim bu çağrılar, Joseph Stiglitz, Amartya Sen ve Jean Paul Fitsoussi gibi ünlü isimleri "Ekonomik Performans ve Sosyal İlerlemenin Ölçüm Komisyonu" çerçevesinde bir araya getirmiş ve ülkelerin yaşam kalitesinin ölçülmesi için yeni kriterler belirlenmiştir (OECD, 2011: 18-19; Akar, 2014: 4).

Stiglitz ve diğerleri (2009: 14-15) tarafından belirlenen bu kriterler aynı zamanda OECD tarafından oluşturulan Daha İyi Yaşam Endeksi'ne de ilham kaynağı olmuştur. Bahsi geçen kriterler;

- Gelir ve tüketim gibi yaşam için gerekli olan standartlar
- Sağlık
- Eğitim
- İş de kapsayan kişisel aktiviteler
- Politik katılım
- Sosyal bağlantılar ve ilişkiler
- Çevre
- Ekonomik ve fiziki güven ortamı şeklinde belirlenmiştir.

Devam eden süreçte OECD gelişmeleri yakından takip etmiş ve 24 Mayıs 2011 tarihinde Daha İyi Yaşam Endeksi'ni hayata geçirmiştir (Akar, 2014: 4). Bu endeks, 11 ayrı kriter ile ülkelerin kalkınmışlıklarını belirlemeyi ve ülkelerin karşılaştırılabilmesini mümkün hale getirmeyi hedeflemiştir. İlave olarak, farklı birimlerde (örneğin; gelir, para birimi ile; işgücüne katılım, yüzde ile ve yaşam tatmini, puan ile ölçülmektedir) ve karmaşık yapıda ortaya çıkan verileri sonuç endeksine dönüştürerek ülkelerin durumunu kolay anlaşılabilir bir hale getirmiştir.

Daha önceden de bahsedildiği üzere; Daha İyi Yaşam Endeksi'nde 11 kriter yer almaktadır ve izleyen bölümde bu kriterlere değinilecektir (OECD, 2013: 23; OECD, 2015: 23).

- *Gelir ve refah*: Ekonomik gelişmişliğin klasik bir göstergesi olan gelir, bireylerin bugün ve gelecekte ihtiyaçlarını karşılama derecelerinin bir göstergesidir. Bu endekste gelir ve refah iki değişken ile ölçülmektedir. İlk değişken hanehalkı yıllık net harcanabilir geliri, diğeri ise hanehalkı maddi zenginlik düzeyidir. İki değişken de Amerikan Doları ile ölçülmektedir.
- *İşlerin kalitesi*: Yaşam kalitesinin önemli göstergelerinden biri de bireylerin kendi yeteneklerine uygun iş bulabildikleri bir piyasanın varlığıdır. Ayrıca iş yalnızca parasal bir kaynak değil; aynı zamanda bireylerin toplum tarafından kabul edilmelerinin ve kendilerini gerçekleştirmelerinin bir yansıması olarak değerlendirilmektedir. Endekste işlerin kalitesi dört değişken ile ölçülmektedir. Bu değişkenlerden ikisi pozitif, ikisi de negatiftir. Pozitif değişkenler; istihdam oranı ve işe bağlı kazançlardır. Negatif değişkenler ise emek piyasalarına olan güvensizlik ve uzun dönemli işsizlik oranıdır. İşe bağlı kazanç Amerikan Doları; diğer değişkenler ise yüzde olarak ölçülmektedir.
- *Konut*: Bireylerin temel ihtiyaçlarından biri olan konut, bireyin yaşam kalitesini etkileyen önemli kriterlerden biridir. Endekste konut üç değişken ile ölçülmektedir. İlk değişken temel ihtiyaçlardan yoksun olan konut oranıdır. İkinci değişken, hanehalkı brüt gelirinin ne kadarlık kısmının konut harcamalarına yapıldığıdır. Son değişken ise kişi başına düşen oda sayısıdır. İlk iki değişken yüzde, üçüncü değişken ise katsayı olarak ölçülmektedir.
- *Sağlık*: Bireylerin fiziksel ve ruhsal sağlıklarının düzeyi, yaşam kalitesi üzerinde son derece etkili olan bir durumdur. Endekste sağlık iki değişken ile ölçülmektedir. İlk değişken, doğumda beklenen yaşam süresidir. İkinci değişken ise bireysel beyana dayalı sağlıklı hissetme durumudur. İlk değişken yıl olarak, ikinci değişken yüzde olarak ölçülmektedir.
- *Eğitim*: Bireylerin temel ihtiyaçlarının yanı sıra ekonomik ve entelektüel ihtiyaçlarının karşılanmasında önemli bir yere sahiptir. Endekste eğitim üç değişken ile ölçülmektedir. İlk değişken, 24-65 yaş arası nüfusun ne kadarının en az lise düzeyinde eğitime sahip olduğudur. İkinci değişken, öğrencilerin ortalama PISA skorlarıdır. Üçüncü değişken ise bireylerin 5 yaşından 39 yaşına kadar ortalama kaç yıl eğitim alabileceklerini göstermektedir. İlk değişken yüzde, ikinci değişken ortalama skor, üçüncü değişken ise yıl ile ölçülmektedir.
- *İş-yaşam dengesi*: Bireylerin kendilerine, ailelerine ve boş zaman aktivitelerine ayırdıkları zaman, hem sosyal ve entelektüel gelişimleri hem de sağlık düzeyleri için son derece önemlidir. Endekste iş-yaşam dengesi iki değişken ile ölçülmektedir. İlk değişken, haftada 50 saat ve üzerinde çalışanların oranıdır. İkinci değişken ise bireylerin kendilerine ve boş zaman aktivitelerine ayırdığı zamandır. İlk değişken yüzde olarak, ikinci değişken ise saat olarak ölçülmektedir.
- *Sivil katılım*: Bireylerin politik kararlara katılım dereceleri, ülkelerinin geleceklerinde söz sahibi olmalarının bir göstergesi, aynı zamanda sorumluluk alabilme becerilerinin bir yansımasıdır. Endekste sivil katılım iki değişken ile ölçülmektedir. İlk değişken yasaların ve diğer düzenlemelerin geliştirilmesinde resmi paydaş katılımının ne ölçüde gerçekleştiğidir. İkinci değişken ise oy kullananların nüfusa oranıdır. İlk değişken ortalama skor ile ikinci değişken ise yüzde olarak ölçülmektedir.
- *Sosyal iletişim*: Bireylerin toplumda var olabilmeleri, kendilerini ifade edebilmeleri ve başarı güdüsüne sahip olabilmeleri için önemlidir. Endekste sosyal iletişim tek bir değişken ile

ölçülmektedir. Bu değişken bireylerin yardıma ihtiyaç duyduklarında çevrelerinde onlara yardım edebilecek birilerinin varlığını göstermektedir ve yüzde olarak ölçülmektedir.

- *Çevre*: Bireylerin sağlıklı bir ortamda yaşayabilmelerini sağlayan, çocuk yetiştirme ve boş zaman faaliyetlerini kaliteli geçirmelerini tesis eden önemli bir dinamiktir. Endekste çevre iki değişken ile ölçülmektedir. İlk değişken hava kirlilik oranını; ikinci değişken ise içilebilir su kalitesi oranını göstermektedir. İlk değişken metreküpteki mikrogram olarak, ikinci değişken ise yüzde olarak ölçülmektedir.
- *Güvenlik*: Bireyin yaşadığı alanın güvenli olması ve kendini güvende hissetmesi yaşam kalitesinin bir göstergesidir. Endekste güvenlik iki değişken ile ölçülmektedir. İlk değişken bireylerin gece yalnız yürürken kendilerini ne kadar güvende hissettiklerini göstermektedir. İkinci değişken ise cinayet oranıdır. Her iki değişken de oran ile ölçülmektedir.
- *Yaşam tatmini*: Bireyin hayatından ne kadar memnuniyet duyduğunun göstergesidir. Endekste yaşam tatmini tek bir değişken ile ölçülmektedir. Bu değişken bireylerin hayatlarından ne kadar tatmin oldukları sorusuna verdikleri 0 ile 10 arasında değişen cevaptır ve bu değişken ortalama skor ile ölçülmektedir.

Daha İyi Yaşam Endeksi OECD üyesi olan 35, OECD üyesi olmayan 3 ülke için uygulanmaktadır (OECD, 2017: 1). OECD üyesi olan bu ülkeler; Almanya, Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya, Avusturya, Belçika, Birleşik Krallık, Çekya, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Japonya, Kanada, Kore, Letonya, Lüksemburg, Macaristan, Meksika, Norveç, Polonya, Portekiz, Slovakya, Slovenya, Şili, Türkiye, Yeni Zelanda ve Yunanistan'dır. OECD üyesi olmayan ülkeler ise; Brezilya, Güney Afrika ve Rusya'dır.

2. Yöntem

Mevcut araştırma, 2016 yılı Daha İyi Yaşam Endeksi verilerini kullanarak, yapısal eşitlik modelleme tekniğini ve model geliştirme stratejisi yaklaşımını kullanarak OECD üyesi olan 35 ülkede yaşam tatminini etkileyen dinamikleri keşfetmeyi hedeflemektedir. Bu nedenle araştırma kapsamında herhangi bir hipotez ya da araştırma problemi ileri sürülmemiştir.

Analizlerin gerçekleştirilebilmesi için ihtiyaç duyulan veriler OECD'nin veri tabanından alınmıştır (<http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=BLI>). Verilerin analizinde ise SmartPLS yapısal eşitlik modelleme programı kullanılmıştır (Ringle ve diğerleri, 2005). Bu program örneklem sayısının az olduğu ve verilerin normal dağılmasının beklenmediği durumlarda tercih edilen bir yapısal eşitlik modelleme analiz programıdır (Kwong ve Wong, 2013: 3; Dülgeroğlu ve Başol, 2017: 296). SmartPLS, kısmi en küçük kareler yöntemini kullanmakla birlikte; hem her bir değişkenin ölçümünde kullanılan ölçeğin güvenilirlik ve geçerliliğini hem de modeldeki değişkenler arasındaki ilişkinin derecesi ve anlamlılık düzeyini eşzamanlı olarak değerlendirmektedir (Bal ve diğerleri, 2012: 40). İlaveten, daha çok mikro verilerin analizinde kullanıldığı düşünülen yapısal eşitlik modelleme tekniğinin makro verilerin analizinde kullanıldığı araştırmalar da mevcuttur (Fukac, Pagan, 2010; Fox ve Weisberg, 2011; Zaiqiang ve Jinnan, 2014).

Analize tabi tutulan veriler OECD 2016 Daha İyi Yaşam Endeksi verisindeki tüm değişkenler ve alt boyutlarıdır. Bu değişkenler ve alt boyutları Tablo 1'de incelenebilir.

Tablo 1. OECD Daha İyi Yaşam Endeksi 2016 Yılı Değişken ve Alt Boyutları

Değişken	Alt boyutları
Gelir ve refah	<ul style="list-style-type: none"> Hane halkı yıllık net harcanabilir geliri Hane halkı maddi zenginlik düzeyi
İşlerin kalitesi	<ul style="list-style-type: none"> İstihdam oranı İşe bağlı kazanç Emek piyasalarına olan güvensizlik Uzun dönemli işsizlik oranı
Konut	<ul style="list-style-type: none"> Temel ihtiyaçlardan yoksun konut oranı Brüt gelirin ne kadarlık kısmının konut harcamalarına yapıldığı Kişi başına düşen oda sayısı
Sağlık	<ul style="list-style-type: none"> Doğumda beklenen yaşam süresi Bireysel beyana dayalı sağlıklı hissetme durumu
Eğitim	<ul style="list-style-type: none"> 24-65 yaş arası nüfusun ne kadarının en az lise düzeyinde eğitime sahip olduğu Öğrencilerin ortalama PISA skorları Bireylerin 5 yaşından 39 yaşına kadar ortalama kaç yıl eğitim alabilecekleri
İş-yaşam dengesi	<ul style="list-style-type: none"> Haftada 50 saat ve üzerinde çalışanların oranı Bireylerin kendilerine ve boş zaman aktivitelerine ayırdığı zaman
Sivil katılım	<ul style="list-style-type: none"> Yasaların ve diğer düzenlemelerin geliştirilmesinde resmi paydaş katılımının ne ölçüde gerçekleştiği Oy kullananların nüfusa oranı
Sosyal iletişim	<ul style="list-style-type: none"> Bireylerin yardıma ihtiyaç duyduklarında çevrelerinde onlara yardım edebilecek birilerinin varlığı
Çevre	<ul style="list-style-type: none"> Hava kirlilik oranı Su kalitesi oranı
Güvenlik	<ul style="list-style-type: none"> Bireylerin gece yalnız yürürken kendilerini ne kadar güvende hissettikleri Cinayet oranı
Yaşam tatmini	<ul style="list-style-type: none"> Bireylerin hayatlarından ne kadar tatmin oldukları sorusuna verdikleri 0 ile 10 arasında değişen cevap

Kaynak: OECD, 2016: <http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=BLI>

Mevcut araştırmada model geliştirme stratejisi yaklaşımı benimsenmiştir. Model geliştirme stratejisinin amacı; bir dizi değişken arasındaki ilişkileri en iyi açıkladığı varsayılan bir modelin test edilmesi ve analiz sonuçlarına bakarak, modelin geliştirilmesi yönünde iyileştirmeler yapılmasıdır (Şimşek, 2007: 4). Bu amaçla 2016 yılında OECD ülkelerinde yaşam tatminini etkileyen dinamiklerin keşfedilmesi hedeflenmiştir.

Model oluşturulurken alt boyutlar (Bkz. Tablo 1) gizil değişken, değişkenler (Bkz. Tablo 1) ise gözlenen değişken olarak SmartPLS programına tanımlanmıştır. Böylelikle 24 gizil, 11 gözlenen değişkenin olduğu model kurulmuştur. Yapısal eşitlik modellerinde endojen (bağımlı-içsel) ve egzojen (bağımsız-dışsal) değişkenler bulunmaktadır (Bayram, 2010: 1). Mevcut araştırmada endojen değişken yaşam tatmini; egzojen değişkenler ise; gelir ve refah, pozitif iş kalitesi, negatif iş kalitesi, konut, sağlık, eğitim, iş-yaşam dengesi, sivil katılım, sosyal iletişim, çevre ve güvenlik olarak belirlenmiştir. Farkedileceği üzere işlerin kalitesi değişkeni pozitif iş kalitesi ve negatif iş kalitesi olarak iki değişkene bölünmüştür. İşlerin kalitesine ilişkin pozitif ya da negatif algının yaşam tatmini üzerinde pozitif ya da negatif kuvvetli etkisi olabileceği düşüncesiyle böyle bir ayrıma gidilmiştir. Pozitif iş kalitesi değişkeninin içinde;

istihdam oranı ve işe bağlı kazanç değişkenleri yer alırken; negatif iş kalitesi değişkeninde; emek piyasalarına olan güvensizlik ve uzun dönemli işsizlik oranı değişkenleri yer almaktadır.

3. Bulgular

Endojen değişken yaşam tatmini; egzogen değişkenler ise; gelir ve refah, pozitif iş kalitesi, negatif iş kalitesi, konut, sağlık, eğitim, iş-yaşam dengesi, sivil katılım, sosyal iletişim, çevre ve güvenlik olarak model tahmin edilmiştir. Model geliştirme stratejisi yaklaşımı benimsendiği için, önce model tahmin edilmiş, sonrasında modelde anlamlı olmayan değişkenler en anlamsız olandan başlanacak şekilde tek tek modelden çıkarılmış ve model her bir çıkarma işleminden sonra yeniden tahmin edilmiştir. Modelde anlamsız değişken kalmayana dek aynı işlem tekrarlanmış; anlamlı bir model elde edildiğinde tahmin işlemi durdurulmuş ve geçerli bir model elde edilmiştir.

Anlamlı olan modelde yaşam tatminini etkileyen değişkenlerin gelir, pozitif iş kalitesi, negatif iş kalitesi ve sağlık değişkenleri olduğu görülmüştür.

SmartPLS ile tahmin edilen modellerde, modelin uygunluğu için uyum iyiliği kriterleri aranmakta, bunun yerine madde güvenilirliği, yapı güvenilirliği, ortak varyans, ortak varyansın karekökü ve t değerleri kullanılmaktadır (Dülgeroğlu, 2017: 59-60).

Buna göre SmartPLS'de bir modeldeki maddelerin güvenilir olabilmesi için maddelere ilişkin harici yüklerinin 0.70'den yüksek olması gerekmektedir (Hulland, 1999). Modeldeki faktörlerin güvenilir olması için ise yapı güvenilirlik değerlerinin 0.70'den yüksek olması gerekmektedir (Bagozzi ve Yi, 1989). Tahmin edilen modeldeki faktörler, maddeler, madde güvenilirlik ve yapı güvenilirlik değerleri Tablo 2'de incelenebilir.

Tablo 2. Güvenirlik Değerleri

Faktörler	Maddeler	Madde	Yapı
		Güvenirliği	Güvenirliği
		Harici Yükler	
Gelir (IN)	NFW	0,914	0,933
	NI	0,956	
Pozitif İş Kalitesi (P_EM)	ER	0,887	0,887
	PE	0,899	
Negatif İş Kalitesi (N_EM)	LMI	0,977	0,975
	LTU	0,974	
Sağlık (HE)	LE	0,693	0,772
	SRH	0,887	
Yaşam Tatmini (LS)	LI	1,000	1,000

NFW: Hane halkı maddi zenginlik düzeyi (ABD Doları)

NI: Hane halkı yıllık net harcanabilir geliri (ABD Doları)

ER: İstihdam oranı (%)

PE: İşe bağlı kazanç (ABD Doları)

<i>LMI:</i>	<i>Emek piyasalarına olan güvensizlik (%)</i>
<i>LTU:</i>	<i>Uzun dönemli işsizlik oranı (%)</i>
<i>LE:</i>	<i>Doğumda beklenen yaşam süresi (Yıl)</i>
<i>SRH:</i>	<i>Bireysel beyana dayalı sağlıklı hissetme durumu (%)</i>
<i>LI:</i>	<i>Bireylerin hayatlarından ne kadar tatmin oldukları sorusuna verdikleri 0 ile 10 arasında değişen cevap (Ortalama skor)</i>

Tablo 2, faktörleri, maddeleri, madde güvenilirlik ve yapı güvenilirlik değerlerini göstermektedir. Hem modeldeki maddelerin harici yüklerinin 0.70'den yüksek olduğu (Hulland, 1999) hem de modeldeki faktörlerin yapı güvenilirlik değerlerinin 0.70'den yüksek olduğu (Bagozzi ve Yi, 1989) tespit edilmiştir. Buna göre bahsi geçen modeldeki maddeler ve faktörler güvenilirlerdir.

SmartPLS'de tahmin edilen modelin geçerli olması için ise çıkarılan ortak varyans (AVE) değerinin 0.50'den yüksek olması (Bagozzi ve Yi, 1989) ve çıkarılan ortak varyans değerinin karekökünün ilgili sütundaki korelasyon değerlerinden yüksek olması (Fornell ve Larcker, 1981) gerekmektedir. Tahmin edilen modeldeki geçerlik değerleri Tablo 3'de incelenebilir.

Tablo 3. Geçerlik Değerleri

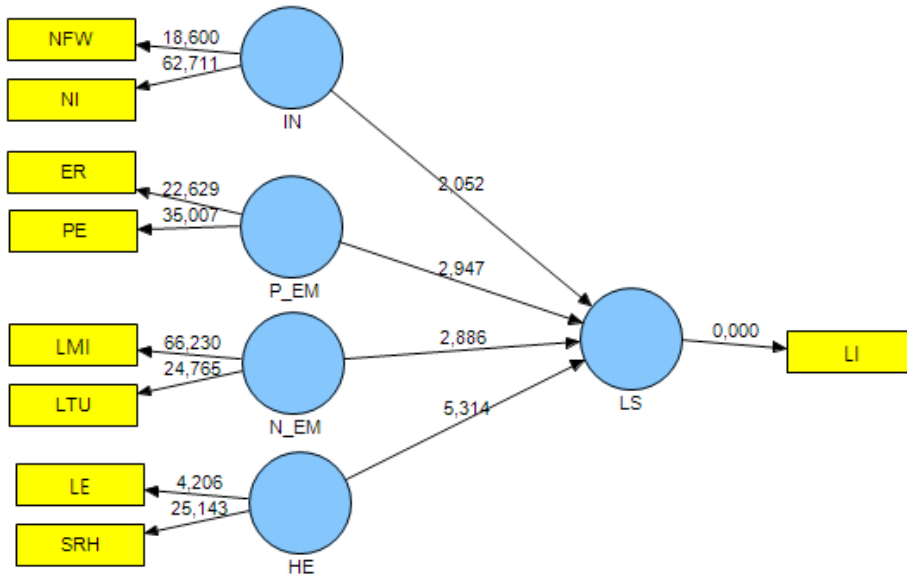
Faktörler	Yakınsak Geçerliği		Ayrık Geçerlik		
	AVE	1	2	3	4
1. Gelir	0,875	0,935*			
2. Pozitif İş Kalitesi	0,797	0,805	0,892*		
3. Negatif İş Kalitesi	0,951	-0,365	-0,579	0,975*	
4. Sağlık	0,633	0,663	0,615	-0,044	0,795*
5. Yaşam Tatmini	1,000	0,625	0,805	-0,488	0,733

* Çıkarılan ortak varyans (AVE) değerinin karekökünü göstermektedir.

Tablo 3, tahmin edilen modeldeki geçerlik değerlerini göstermektedir. Buna göre çıkarılan ortak varyans değerlerinin (AVE) 0.50'den yüksek olduğu (Bagozzi ve Yi, 1989) ve çıkarılan ortak varyans değerlerinin ilgili sütundaki korelasyon değerlerinden yüksek olduğu (Fornell ve Larcker, 1981) tespit edilmiştir. Buna göre bahsi geçen model geçerli bir modeldir.

SmartPLS'de modelin güvenilir ve geçerli olduğu tespit edildikten sonra modeldeki yolların anlamlılığı ve katsayı değerleri incelenmektedir. Buna göre tahmin edilen modeldeki yolların anlamlı olup olmadığı "t" değerlerine bakarak değerlendirilmektedir. İlgili yola ilişkin "t" değeri 1.96'dan büyükse model içerisindeki yol anlamlı; "t" değeri 1.96'dan küçükse model içerisindeki yol anlamsız olarak yorumlanmaktadır (tek faktörden oluşan yapılarda bu değerlendirme yapılmamaktadır). Tahmin edilen modeldeki yollara ve "t" değerlerine ilişkin değerler Şekil 1'de incelenebilir.

Şekil 1. Tahmin Edilen Modele İlişkin "t" Değerleri

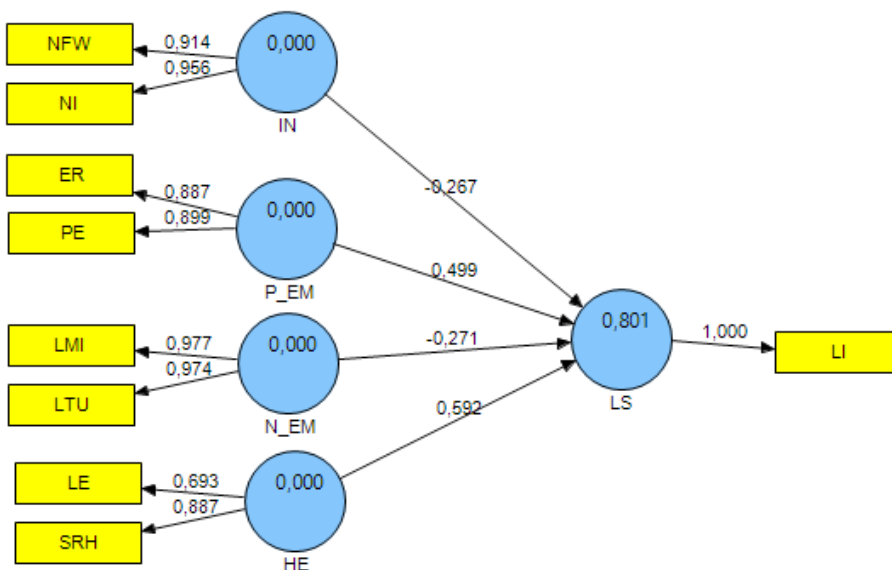

Not: SmartPLS programında; "Case: 35; Bootstrapping: 5000" olarak tahmin yapılmıştır (Hair ve diğerleri, 2011: 145).

Şekil 1, tahmin edilen modele ilişkin "t" değerlerini göstermektedir. Buna göre; alt boyutlar ile değişkenler arasındaki yollar ve egzogen değişkenler ile endojen değişken arasındaki yollar anlamlıdır. Buradan hareketle gelir (t: 2.052), pozitif iş kalitesi (t: 2.947), negatif iş kalitesi (t: 2.886) ve sağlık (t: 5.314) ile yaşam tatmini arasında anlamlı ilişkilerin bulunduğunu söylemek mümkündür.

SmartPLS'de modeldeki yol katsayıları -1 ile +1 arasında değişmektedir. Yol katsayısı 1'e yaklaştığında değişkenler arasındaki ilişki düzeyi artmakta; 0'a yaklaştığında ise değişkenler arasındaki ilişki düzeyi azalmaktadır. Yol katsayısı değerleri (-) olduğunda iki değişken arasında ters yönlü ilişki olduğu; yol katsayısı değerleri (+) olduğunda ise değişkenler arası aynı yönlü ilişki olduğu sonucuna varılmaktadır. Tahmin edilen modele ilişkin katsayı değerleri Şekil 2'de incelenebilir.

Şekil 2. Tahmin Edilen Modele İlişkin Katsayı Değerleri

Not: SmartPLS programında tahmin edilen modelin R^2 değeri %80.1 olarak hesaplanmıştır.

Şekil 2, tahmin edilen modele ilişkin katsayı değerlerini göstermektedir. Buna göre modeldeki 2 değişken yaşam tatminini pozitif, 2 değişken ise negatif etkilemektedir. Yaşam tatminini aynı yönlü etkileyen değişkenlerden birinin sağlık ($r: 0.592$); diğer değişkenin ise pozitif iş kalitesi ($r: 0.499$) olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgulardan hareketle, sağlık durumunda meydana gelen artışın, yaşam tatminini arttırdığı; pozitif iş kalitesinde meydana gelen artışın da yaşam tatminini arttırdığı görülmüştür. Diğer yandan, yaşam tatminini ters yönlü etkileyen ilk değişkenin negatif iş kalitesi olduğu ($r: -0.271$); diğer değişkenin ise gelir olduğu ($r: -0.267$) tespit edilmiştir. Bu bulgulardan hareketle, negatif iş kalitesinde meydana gelen artışın, yaşam tatminini azalttığı; gelirden meydana gelen artışın da yaşam tatminini azalttığı bulgular arasındadır.

4. Sonuç ve Tartışma

Mevcut araştırma model geliştirme stratejisi yaklaşımı ve yapısal eşitlik modellemesi tekniği ile 2016 yılında OECD ülkelerinde yaşam tatminini etkileyen dinamikleri keşfetmeyi hedeflenmiştir. Elde edilen bulgular; yaşam tatmininin 4 değişkenden etkilendiğini göstermiştir.

Bu değişkenlerin başında sağlık gelmektedir. Sağlık değişkeni, doğumda beklenen yaşam süresi ve bireysel beyana dayalı sağlıklı hissetme durumu ile ölçülmektedir. Elde edilen sonuçlara göre; sağlık, yaşam tatminini pozitif etkilemektedir ($r: 0.592$; $t: 5.314$). Yazındaki ulusal ve uluslararası araştırmalarda da benzer sonuç tekrar etmiştir (Perim, 2007:11-12; Tekkanat, 2008: 10; Helliwell, 2008: 6-7; Demirkıran, 2012: 34; Gülgün, 2014: 18-20; Pinto ve diğerleri, 2016: 107; Marques ve diğerleri, 2017: 10). Sağlığın, yaşam tatmini üzerindeki etkisini yadsımak mümkün değildir. Fiziksel ve ruhsal açıdan sağlıklı bir bireyin yaşam kalitesinin de yüksek olacağı beklentiler dahilindedir. Buradan hareketle bireylerin uzun ve sağlıklı bir ömür yaşayabildiği ülkelerde yaşam tatmininin de yüksek olduğunu söylemek mümkündür. İlaveten, sağlığın en kuvvetli değişken olması, sağlık ile ilgili yatırımların ve sağlıklı yaşam şartlarının, mutluluk için ne kadar önemli olduğunun bir göstergesi niteliğindedir. Hem mevcut araştırmanın hem de önceki araştırmaların sonuçlarından hareketle mutlu bir hayatın sağlıklı bir yaşamdan geçtiğini söylemek yerinde olacaktır.

Yaşam tatminini etkileyen bir diğer değişken ise iş kalitesidir. Araştırma sonuçları; pozitif iş kalitesinin, yaşam tatminini pozitif etkilediğini ($r: 0.499$; $t: 2.947$); negatif iş kalitesinin ise yaşam tatminini negatif etkilediğini göstermiştir ($r: -0.271$; $t: 2.886$). Pozitif iş kalitesi değişkeni istihdam oranı ve işe bağlı kazanç ile; negatif iş kalitesi ise emek piyasalarına olan güvensizlik ve uzun dönemli işsizlik oranı ile ölçülmektedir. Çalışma ve yaşam tatmini ilişkisi ulusal ve uluslararası yazında kendine sıkça yer bulan konuların başında gelmektedir (Aquino ve diğerleri, 1996: 480; Melin ve diğerleri, 2003: 89; Lucas ve diğerleri, 2004: 1; Helliwell, 2008: 6-7; Brereton ve diğerleri, 2008: 217; Helliwell ve Huang, 2014: 1485; Yıldırımçakar, 2015: 24-26; Feng ve diğerleri, 2015: 40-45). Hem mikro hem de makro verileri kullanan araştırmalarda iş ile ilgili pozitif durumun yaşam tatmini üzerinde pozitif, iş ile ilgili negatif durumun ise yaşam tatmini üzerinde negatif etkisi olduğu vurgulanmıştır. Çalışma hayatı bireylerin yalnızca gelir sağlamasının değil, bireysel olarak kendini gerçekleştirmesinin ve toplumsal olarak kabul edilebilmesinin bir göstergesidir. Bu nedenle çalışma hayatında var olmak, bireyin yaşam kalitesini etkilemektedir. Buradan hareketle çalışma kavramının varlığı insanı mutlu ederken; çalışma kavramının yokluğu ise insanı mutsuz edebilmektedir. Nitekim araştırma sonuçları da pozitif iş kalitesinin yaşam tatminini arttırdığını, negatif iş kalitesinin ise yaşam tatminini azalttığını göstermektedir. Bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde; çalışma hayatının varlığının yalnızca pozitif etkide bulunmamakta olduğunu; yokluğunun da negatif etkide bulunmakta olduğunu söylemek olasıdır. Diğer bir ifade ile ülkelerin mutluluğunun artırılması için çalışma ile ilgili pozitif dinamiklerin

(örneğin; istihdam oranının artması) desteklenmesi yetmemekte; çalışma ile ilgili negatif dinamiklerin de (örneğin; işsizlik oranı) önlenmesi gerektiği sonucu elde edilmektedir. Nitekim Helliwell ve diğerleri (2017: 3-6) tarafından hazırlanan Dünya Mutluluk Raporu da (World Happiness Report) benzer bir bulguyu raporlamakta; çalışmanın yaşamı anlamlandırdığı, işsizliğin ise mutsuzluk yarattığı sonucuna ulaşmaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre; yaşam tatminini etkileyen son değişken ise gelirdir. Bulgular; gelirin, yaşam tatminini negatif etkilediğini ($r: -0.267$; $t: 2.052$) göstermiştir. Gelir, hanehalkı yıllık net harcanabilir geliri ve hanehalkı maddi zenginlik düzeyi ile ölçülmektedir. Yazındaki ulusal ve uluslararası çalışmaların çoğu gelirin/kazancın hem makro hem de mikro yapısı ile yaşam tatmini arasında bir ilişki olduğu sonucunu göstermektedir. Örneğin, Mikucka ve diğerleri (2017: 449) araştırmasında; ekonomik kalkınma ile yaşam tatmini arasında pozitif ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Benzer sonuç elde eden bir diğer yazar ise Helliwell'dir (2008: 6-7), buna göre ülkelerin satın alma gücü ile yaşam tatminleri arasında pozitif bir ilişki bulunmaktadır. Mikro araştırmalarda da gelir/kazanç ile yaşam tatmini arasında pozitif ilişki olduğu sonucuna ulaşılmaktadır (Bjornskov ve diğerleri, 2007: 287; Yıldırımçakar, 2015: 24-26; Ong ve Theseira, 2016: 103; Kautonen ve diğerleri, 2017: 325). Bu anlamda mevcut araştırmanın sonuçları, yazındaki çok sayıda araştırmanın sonuçları ile benzer bir bulguya ulaşmamaktadır. Çünkü elde edilen sonuç, gelir artışının yaşam tatminini negatif etkilediğidir. Elbette yazında, mevcut araştırmanın sonuçlarındaki gibi bulgular elde eden çalışmalar da mevcuttur. Örneğin bazı araştırmalar gelir ile yaşam tatmini arasında anlamlı bir ilişki olmadığını (Boyce ve diğerleri, 2010: 1), bazıları ise gelir ile yaşam tatmini arasında negatif bir ilişki olduğunu (Kahneman ve Deaton, 2010: 16492; Proto ve Rustichini, 2013: 7; Proto ve Rustichini, 2015: 24; Cheung ve Lucas, 2016: 338) dile getirmektedir. Yazarlar çoğu zaman, gelir ile yaşam tatmini arasındaki ilişkinin anlamsız ya da negatif çıkmasının nedenini gelir dağılımı ile açıklamaktadırlar. Buna göre araştırmanın yapıldığı grubun geliri ile kendilerine referans aldıkları grubun geliri arasındaki fark yükseldiğinde, bireyler gelirlerini yaşam tatmini üzerinde bir etken olarak değerlendirmemektedir. Bu araştırma sonuçlarına göre yaşam tatmini üzerinde etkili olan gelirin kısmi yüksekliği değil, adaletli bir biçimde dağıtılmış olmasıdır (Verme, 2011: 111). Diğer bir ifade ile eşitsizlik yaratmayan gelir, topluma mutluluk getirmektedir.

Tüm bulgular bir arada değerlendirildiğinde; sağlıklı yaşamının, çalışma fırsatının artırılmasının ve işsizliğin azaltılmasının yanı sıra adaletsizlik yaratmayan gelirin topluma mutluluk getirdiği söylenebilir.

5. Kısıtlar ve Sonraki Araştırmalara Tavsiyeler

Mevcut araştırma yalnızca 2016 yılı OECD Daha İyi Yaşam Endeksi verileri temelinde, OECD üyesi olan 35 ülke için, SmartPLS programında, yapısal eşitlik modellemesi tekniğinde ve model geliştirme stratejisi yaklaşımı ile bu sonuçları elde etmiştir. Farklı analiz programlarında, ülkelerde ve analizlerde sonuçların değişebileceği unutulmamalıdır.

Araştırmalarda, tek bir yıl verisi kullanmak yerine, 2011 yılından itibaren elde edilen verilerin kullanılması; yaşam tatminini etkileyen dinamiklerin yalnızca kesitsel boyutuna değil aynı zamanda zamansal boyutuna ilişkin bilgi elde edilmesini sağlayabilir. Bu nedenle gelecekteki araştırmalarda bu tip analizlerin kullanılması yazındaki önemli bir boşluğu kapatıcı nitelikte olabilir. İlavenen, gelecekteki araştırmalarda benzer analizler, ülkelerin kalkınmışlık düzeylerine göre sınıflanarak da gerçekleştirilebilir. Böylece kalkınmışlığın yaşam tatmini üzerindeki fark yaratan etkileri de daha yakından incelenebilir. Son olarak, yaşam tatmini yerine; sağlık, eğitim, iş-yaşam dengesi ve çalışma yaşamı gibi konularla ilgili dinamikleri etkileyen değişkenlerin de tahmin edilmesi sağlanabilir ve böylece bahsi geçen konuların detaylarına ilişkin bilgi elde edilebilir.

KAYNAKÇA

- Akar, S. (2014). Türkiye’de Daha İyi Yaşam Endeksi: OECD Ülkeleri ile Karşılaştırma. *Journal of Life Economics*, 1(1), 1-12.
- Altunel, M.C., Akova, O. (2017). Yaşam Memnuniyetini Etkileyen Faktörler Üzerine Kapsamlı Bir Model Önerisi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27(Mayıs), 217-235.
- Aquino, J.A., Russell, D.W., Cutrona, C.E., Altmaier, E.M. (1996). Employment Status, Social Support, and Life Satisfaction among the Elderly. *Journal of Counseling Psychology*, 43(4), 480-489.
- Avşaroğlu, S., Deniz, M.E., Kahraman, A. (2005). Teknik Öğretmenlerde Yaşam Doyumu, İş Doyumu ve Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 115-129.
- Bagozzi, R.P., Yi, Y. (1988). On the Evaluation of Structural Equation Models. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 16(1), 74-94.
- Bal, C.G., Ada, S., Çelik, A. (2012). Bilişim Sistemleri Başarı Modeli ve Aile Hekimliği Bilişim Sistemleri. *Yönetim ve Ekonomi*, 19(1), 35-46.
- Bayram, N. (2010). *Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş: AMOS Uygulamaları*. Ezgi Kitabevi, Bursa.
- Bjornskov, C., Dreher, A., Fischer, J.A.V. (2007). The Bigger the Better? Evidence of the Effect of Government Size on Life Satisfaction around the World. *Public Choice*, 130, 267-292.
- Bjornskov, C., Dreher, A., Fischer, J.A.V. (2008). Cross-Country Determinants of Life Satisfaction: Exploring Different Determinants across Groups in Society. *Social Choice and Welfare*, 30(1), 119-173.
- Boyce, C.J., Brown, G.D.A., Moore, S.C. (2010). Money and Happiness: Rank of Income, Not Income, Affects Life Satisfaction. *Psychological Science*, 21(4) <https://doi.org/10.1177/0956797610362671>
- Brereton, F., Clinch, J.P., Ferreira, S. (2008). Employment and Life-Satisfaction: Insights from Ireland. *The Economic and Social Review*, 39(3), 207-234.
- Burckhardt, C. S., Anderson, K. L., Archenholtz, B., Hagg, O. (2013). The Flanagan Quality of Life Scale: Evidence of Construct Validity. *Health and Quality of Life Outcomes*, 59(1), 1-7.
- Cheung, F., Lucas, R.E. (2016). Income Inequality is Associated with Stronger Social Comparison Effects: The Effect of Relative Income on Life Satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 110(2), 332-341.
- Clark, A.E. (2005). Your Money or Your Life: Changing Job Quality in OECD Countries. *British Journal of Industrial Relations*, 43(3), 377-400.
- Demirkıran, S. (2012). Yaşam Kalitesi ve Sağlık Çalışanları, Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Diener, E. (1984). Subjective Well-being. *Psychological Bulletin*. 95(3), 542-575.

- Dülgeroğlu, İ. (2017). Son Tüketicilerin Değer Bilinci ve Fiyat-Kalite İlişkilerinin İnternet Üzerinden Satın Alma Davranışı Üzerindeki Etkisi: Kırklareli İlinde Bir Araştırma. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(1), 53-63.
- Dülgeroğlu, İ., Başol, O. (2017). İş Stresi ve Çalışma Yaşamı Kalitesi Algısının Yansımaları: Satış Temsilcileri Üzerine Bir Araştırma. *Business and Economics Research Journal*, 8(2), 293-304.
- Feng, S., Hu, Y., Moffitt, R. (2015). Long Run Trends in Unemployment and Labor Force Participation in China. National Bureau of Economic Research Working Paper No. 21460.
- Flanagan, J.C. (1978). A Research Approach to Improving Our Quality of Life. *American Psychologist*, 33, 138-147.
- Fornell, C., Larcker, D.F. (1981). Evaluating Structural Equation Models with Unobservable Variables and Measurement Error. *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39-50.
- Fox, J., Weisberg, S. (2011). *An R Companion to Applied Regression*. Sage Publication: USA.
- Fukac, M., Pagan, A. (2010). Structural Macro-Econometric Modelling in a Policy Environment. Research Working Paper of the Federal Reserve Bank of Kansas City Economic Research Department.
- Gülgün, F. E. (2014). Hemşire ve Ebelerde Yaşam Kalitesi ve Yaşam Kalitesi Algısı (Antalya Atatürk Devlet Hastanesi Örneği), Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hair, J. F., Ringle, C. M., Sarstedt, M. (2011). PLS-SEM: Indeed a Silver Bullet. *Journal of Marketing Theory and Practice*, 19(2), 139-151.
- Helliwell, J.F. (2008). *Life Satisfaction and Quality of Development*. NBER Working Paper Series, Cambridge, MA.
- Helliwell, J.F., Huang, H. (2014). New Measures on the Costs of Unemployment: Evidence from the Subjective Well-being of 3.3 million Americans. *Economic Inquiry*, 52(4), 1485-1502.
- Helliwell, J.F., Layard, R., Sachs, J. (2017). *World Happiness Report 2017*. Sustainable Development Solutions Network: New York.
- Hulland, J. (1999). Use of Partial Least Squares (PLS) in Strategic Management Research: A Review of Four Recent Studies. *Strategic Management Journal*, 20(2), 195-204.
- Huo, Z.Q., Yin, J.N. (2014). Complex Relationship Between Stock Price and Macro-Economy Based on Structural Equation Model. *Management Science and Engineering*, 8(3), 31-34.
- Judge, T.A., Locke, E., Durham, C., Kluger, A. (1998). Dispositional Effects on Job and Life Satisfaction: The Role of Core Evaluations. *Journal of Applied Psychology*, 83(1), 17-34.
- Kahneman, D., Deaton, A. (2010). High Income Improves Evaluation of Life But Not Emotional Well-being. *PNAS*, 107(38), 16489-16493.
- Kasparian, J., Rolland, A. (2012). OECD's Better Life Index: Can Any Country Be Well Ranked?, *Journal of Applied Science*, 39(10), 2223-2230.
- Kautonen, T., Kibler, E., Minniti, M. (2017). Late-Career Entrepreneurship, Income and Quality of Life, *Journal of Business Venturing*, 32, 318-333.
- Kroll, C. (2011). Measuring Progress and Well-Being Achievements and Challenges of a New Global Movement, Berlin, Friedrich Ebert Foundation, Germany, 1-28.
- Kulesza, M., Ucieklak-Jez, P. (2012). Poland and Selected Countries in the Light of OECD's Better Life Index. *Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w CzCstochowie, Pragmatates Oikonomias*, 6, 183-191.
- Kwong, K., Wong, K. (2013). Partial Least Squares Structural Equation Modelling (PLS-SEM) Techniques Using SmartPLS. *Marketing Bulletin*, 24(Technical Note 1), 1-32.
- Lucas, R.E., Clark, A.E., Georgellis, Y., Diener, E. (2004). Unemployment Alerts the Set Point for Life Satisfaction. *Psychological Science Journal*, 15(1), <https://doi.org/10.1111/j.0963-7214.2004.01501002.x>
- Marques, A., Mota, J., Gaspar, T., de Matos, M.G. (2017). Associations between Self-Reported Fitness and Self-Rated Health, Life Satisfaction and Health-Related Quality of Life among Adolescents. *Journal of Exercise Science & Fitness*, 15, 8-11.
- Mastekaasa, A. (1984). Multiplicative and Additive Models of Job and Life Satisfaction. *Social Indicators Research*, 14, 141-163.
- Melin, R., Fugl-Meyer, K.S., Fugly-Meyer, A.R. (2003). Life Satisfaction in 18 to 64 Year Old Swedes: In Relation to Education, Employment Situation, Health and Physical Activity. *Journal of Rehabilitation Medicine*, 35, 84-90.
- Mikucka, M., Sarracino, F., Dubrow, J.K. (2017). When Does Economic Growth Improve Life Satisfaction?

- Multilevel Analysis of the Roles of Social Trust and Income Inequality in 46 Countries, 1981-2012. *World Development*, 93, 447-459.
- Mizobuchi, H. (2013). Measuring World Better Life Frontier: A Composite Indicator for OECD Better Life Index, *Social Indicators Research*, 118(3), 987-1007.
- Neal, J.D., Sirgy, M.J., Uysal, M. (1999). The Role of Satisfaction with Leisure Travel/ Tourism Services and Experience in Satisfaction with Leisure Life and Overall Life. *Journal of Business Research*, 44, 153-163.
- Near, J.P. (1984). Relationships between Job Satisfaction and Life Satisfaction: Test of a Causal Model. *Social Indicators Research*, 15, 351-367.
- OECD (2011). *How's Life? Measuring Well-being*. OECD Publishing.
- OECD (2013). *How's Life? 2013 Measuring Well-being*. OECD Publishing.
- OECD (2015). *How's Life? 2015 Measuring Well-being*. OECD Publishing.
- OECD (2016). OECD Better Life Index – Edition 2016 Data. <http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=BLI>
- OECD (2017). Multilingual Summaries How's Life 2017 Measuring Well-being. OECD Publishing.
- Ong, Q., Theseira, W. (2016). Does Choosing Job Based on Income Risk Lead to Higher Job Satisfaction in the Long Run? Evidence from the Natural Experiment of German Reunification. *Journal of Behavioral and Experimental Economics*, 65, 95-108.
- Özdevecioğlu, M. (2003). İş Tatmini ve Yaşam Tatmini Arasındaki İlişkinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. 11. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi 22-24 Mayıs 2003, Afyon.
- Özdevecioğlu, M., Çakmak Doruk, N. (2009). Organizasyonlarda İş-Aile ve Aile-İş Çatışmalarının Çalışanların İş ve Yaşam Tatminleri Üzerindeki Etkisi. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 33(Temmuz-Aralık), 69-99.
- Öztürk Başol, R. (2017). AVM İnsan Kaynaklarının İş Stresinin İş Doyumu, Yaşam Doyumu ve İşten Ayrılma Niyeti ile İlişkileri. İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Pavot, W. Diener, E. (1993). Review of the Satisfaction with Life Scale. *Psychological Assessment*, 5(2), 164-172.
- Perim, A. (2007). Trakya Üniversitesi Eğitim, Araştırma ve Uygulama Hastanesi'nde Çalışan Hemşirelerin Kaliteli Yaşam Algısının Belirlenmesi, Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Edirne.
- Pinto, J.M., Fontaine, A.M., Neri, A.L. (2016). The Influence of Physical and Mental Health on Life Satisfaction is Mediated by Self-Rated Health: A Study with Brazilian Elderly. *Archives of Gerontology and Geriatrics*, 65, 104-110.
- Proto, E., Rustichini, A. (2013). A Reassessment of the Relationship between GDP and Life Satisfaction. *PLOS One*, 8(11), 1-10.
- Proto, E., Rustichini, A. (2015). Life Satisfaction, Income and Personality. *Journal of Economic Psychology*, 2015, 17-32.
- Ringle, C.M., Wende, S., Will, A. (2005). *SmartPLS 2.0.M3*. Hamburg: SmartPLS, <http://www.smartpls.de>.
- Stiglitz, J.E., Sen, A., Fitoussi, J.P. (2009). *Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress*. Eurostat Publications, Paris.
- Şimşek, Ö.F. (2007). *Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş: Temel İlkeler ve LISREL Uygulamaları*. Ekinoks Yayınları, Ankara.
- Tekkanat, Ç. (2008). Öğretmenlik Bölümünde Okuyan Öğrencilerde Yaşam Kalitesi ve Fiziksel Aktivite Düzeyleri, Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Telman, N., Ünsal, P. (2004). *Çalışan Memnuniyeti*. Epsilon Yayınevi: İstanbul.
- Veenhoven, R. (1996). Developments in Satisfaction Research. *Social Indicators Research*, 37, 1-46.
- Verme, P. (2011). Life Satisfaction and Income Inequality. *Review of Income and Wealth*, 57, 111-127.
- Yıldırımçakar, Ş. (2015). Sağlık Çalışanları ve Yaşam Kalitesi, Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.